

svetu«. Tudi ta namen ima knjiga, da nam pojasni to navidezno nasprotje: »ubežati svetu, da mu služiš«.

Prvi del je posvečen opisu kartuzijanskega reda in njegovemu zgodovinskemu razvoju. To je najstrožji red v katoliški cerkvi, zato tudi najmanj razširjen. Njegova posebnost je, da se v dolgih stoletjih obstoja ni nikdar preosnoval. Veliki asket in svetnik Bruno mu je dal osnove, ki v svojem bistvu niso čutile potrebe, da se prilagode zahtevam prostornih in časovnih nujnosti. Nato sledi točen opis življenja, ki ga podnevi in pretežen del noči preživi kartuzijanski menih. Spoznamo naivno modrost o raznih mrtvaških krstah in drugih takih atributih, ki jih domišljija rada pridaja tem skrivnostnim menihom. Življenje, ki ga žive, je res strogo in posebnost zase, toda na svoj način lepo in modro urejeno glede na namen, da se v tišini odpovedi in minimalnosti človeško-zemeljskih potreb doseže zedinjenje z Bogom. Če je to poseben svet izvoljenih, nič zato: »Božji glas povabi na posebna pota kogar hoče.«

Drugi del knjige pa je opis in zgodovina pleterskega samostana. Mnogo zanimivosti zvemo o tej častitljivi stavbi, ki je doživela burne čase naše zgodovine in ki danes zopet služi namenu svojih ustanoviteljev. Leži v najlepšem kotu naše Dolenjske, v zatišju pravljicnih Gorjancev kot prava meniška republika, ki družijo v sebi ljudi vsakovrstnih značajev in poklicev, zbranih od vseh narodnosti in strani sveta v eno »civitas Dei«. Slovencev je najmanj.

Knjiga je tiskana na najfinejšem papirju, z res lepimi in izbranimi slikami v bakrotisku in je tudi v tem oziru bogat prispevek k estetiki naših knjižnih izdaj. Moti le naslovna stran na ovitku, ki preveč spominja na privid iz detektivske zgodbe.

S. Š.

Bolgarska monografija o Ivanu Meštroviću. — Pred kratkim je izšla v Bolgariji obširna in monumentalna monografija o največjem jugoslovanskem kiparju Ivanu Meštroviću z naslovom: Ivan Meštrović i njegovo izkustvo, ki jo je izdalo Blgarsko-jugoslavjanskoto društvo v Plovdivu, uredil in študijo o življenju in delu Ivana Meštrovića pa je napisal prijatelj našega naroda ter dober poznavalec naše književnosti in umetnosti Vičo Ivanov.

Vičo Ivanov je ravnatelj plovdivske narodne biblioteke in muzeja, priznan pa je tudi kot pisatelj ter uvaževan umetnostni in literarni kritik in esejist. V glavnem je njegovo književno delovanje usmerjeno umetnostno filozofsko. Napisal je med drugim obširne študije, ki so izšle v samostojnih knjigah, kakor: Rabindranat Tagore in njegova modrost, P. Javorov kot človek in pesnik, Vasil Levski, Ideje in osebnosti, Štiri imena (Botiov, Javorov, Debeljanov in Musakov), Marcel Proust in Dostojevski, Nešo Bončev, prvi bolgarski kritik, in drugo. Prevedel je tudi prof. Friderika Deliča filozofsko delo: Babilon in biblija. — Tudi v leposlovju je neumorno delaven in je obogatil bolgarsko književnost z lepimi deli, ki ga kažejo kot resnega, zrelega in mnogo obetajočega pisatelja. Poleg številnih člankov, črtic, novel in povesti, ki so raztresene po posameznih revijah, je izdal več samostojnih knjig, med katerimi omenjam zbornik novel z naslovom: Upor (Bunt), dalje zbirko novel

Dva svetova, povest Smrt Umara, zbirko socialnih črtic: Kako nekateri žive in Dve povesti. V povestih in novelah prevladuje socialna tendenca ter so mu najbolj priljubljeni socialni motivi iz življenja bednih in zapuščenih. Po svojem leposlovnem delovanju zavzema v sodobni bolgarski književnosti eno prvih in vodilnih mest kot socialni pisatelj. Pa tudi v basnih se je poizkusil in dosegel lepe uspehe (Konj in otrok in dr.).

Iz zgodovine umetnosti in kot umetnostni zgodovinar in kritik je izdal dve daljši razpravi: Sodobni bolgarski umetniki, ter: Puškin in njegova grafika, ki sta izšli v »Godišniku plovdivske narodne biblioteke in muzeja«, prva 1931-34, druga 1935-36.

Zadnje njegovo delo pa je zgoraj omenjena knjiga o Ivanu Meštrovicu. Na prvih dvajsetih straneh podaja pisatelj obširno in izčrpno študijo o življenju in delu Ivana Meštrovica. K posameznim slikam podaja v uvodu tudi izčrpen in točen opis istih, kar napravi Meštrovicovo umetnost še bolj umljivo in dostopno, da se tem lažje poglobimo v stvariteljskega duha našega največjega jugoslovanskega umetnika. — Tekst pojasnjuje 41 slik, za katere so bili izdelani klišeji v fotocinkografski delavnici tiskarne »Otec Paisij« v Sofiji. Naslovna stran je posrečeno delo umetnika Njagula Stančeva. Knjiga ima 104 strani velikega formata (29 × 20) in je bila tiskana v 550 izvodih v tiskarni Hrista Danova v Plovdivu. Slike so jasne, čiste in na umetniškem papirju. Knjiga je v vsakem pogledu, tako tiskarsko in po opremljenosti kakor tudi po vsebini, ureditvi in izbiri gradiva na višku ter dela čast bolgarskemu knjižnemu trgu.

Hvaležni smo avtorju Viču Ivanovu in agilnemu bolgarsko-jugoslovanskemu društvu v Plovdivu, ki se niso ustrašili truda in žrtev, da tako pripomorejo k spoznavanju in širjenju umetnosti našega velikana. Zopet eno — in sicer veliko delo — ki bo mnogo pripomoglo h končnemu cilju — zbližanju vseh južnih Slovanov.

A. Bolhar.

Umetnost

Mozaik Kristusa Kralja na pročelju šempetrske cerkve v Ljubljani.

To je prvo monumentalno delo te plemenite umetniške vrste, spočeto iz našega umetnostnega čuta, izvršeno z našo umetniško roko. Saj smo doslej na naših tleh že tudi mogli gledati kak mozaik. Toda to je bil tuj uvoz, povprečen izdelek tujih obrtniških delavnic, tako da je bil brez pomena, ker brez umetniške usedline, že za njegov izvor, še bolj brez pomena za naš umetnostni razvoj in našo umetnostno vzgojo.¹

Novi mozaik je naredila ga. Helena Vurnikova. Ni njeno delo samo risba in slika kot načrt, ampak tudi risba z vsemi podrobnostmi. Saj je bilo za mozaik treba vso sliko v naravni velikosti (nad 3 m v višino, 1½ m v širino) točno po meri mozaičnih kamenčkov razdeliti v ozke pasove, razdrobiti v drobne ploskve, tako da ima vsak kamenček, iz katerih je mozaik

¹ Primeri mozaike nad vhodom v šempetrsko cerkev, na pročelju viške cerkve, nad marijanskimi vrati. — V novejšem času figuralne mozaike izdelujejo tudi domača podjetja, pa le iz umetnega marmorja.